

Afdeling for Ungdoms- og
Voksenuddannelser

Frederiksholms Kanal 26
1220 København K
Tlf. 3392 5000
Fax 3392 5302
E-mail uvm@uvm.dk
www.uvm.dk
CVR nr. 20-45-30-44

Baggrundsnotat om erhvervsuddannelserne i Schweiz

19. juli 2013

I Schweiz gennemfører ca. to tredjedele af en ungdomsårgang en erhvervsuddannelse i en af de tre former, som indeholdes i det schweiziske system.

Sags nr.:
058.78P.351

Tre former for vekseluddannelse

Der er følgende former for vekseluddannelse i Schweiz:

1. En 2-årig grunduddannelse, der fører til erhvervsattest (Berufsat-test) – for de mindre bogligt dygtige.
2. 3- eller 4-årige eud (Fähigkeitszeugnis) – den almindelige eller klassiske erhvervsfaglige uddannelse.
3. Erhvervsgymnasial uddannelse (Berufsmaturität), som er tilrettelagt som vekseluddannelse

Model 1 svarer nærmest til erhvervsgrunduddannelsen (egu) og trin 1 i en erhvervsuddannelse (eud) i Danmark, hvad angår erhvervskompetencen og målgruppen for uddannelsen.

Model 2 svarer nogenlunde mht. job- og kompetenceområder til de danske erhvervsuddannelser (eud). Om en uddannelse er tre- eller fireårig afhænger af, hvad der kræves for at opnå uddannelsesbeviset i en specifik uddannelse. Der er ikke tale om trindeling. Det er snarere svarende til forskellen på niveau 3 og niveau 4 i det danske system.

Model 3 svarer nogenlunde til eux i Danmark, hvad angår erhvervs- og studiekompetence og til hhx/htx hvad angår studiekompetence.

Det typiske format for alle vekseluddannelser er, at eleven er fire dage i virksomhed og én dag på skolen. Dertil kommer – varierende fra uddannelse til uddannelse – et antal kurser i de såkaldte ÜKs – überbetriebliche Kurse (direkte oversat: kurser på tværs af virksomheder). ÜKs er selv-

stændige juridiske enheder, oftest ejet og drevet af brancheorganisationer med undervisere, der udelukkende arbejder i disse ÜKs.

På disse kurser instrueres og trænes dele af fagligheden, som den enkelte praktikvirksomhed ikke rummer, og som erhvervsskolen ikke har udstyr til.

Virksomhederne betaler mellem 500–800 kr. pr. elev pr. uge for deltagelsen i disse ÜKs.

Vekseluddannelserne er i deres grundform organiseret og finansieret på en måde, som i vid udstrækning ligner de danske lærlingeuddannelser fra før 1956.

Overgang fra folkeskole til ungdomsuddannelse

I Danmark er der som bekendt ikke længere niveaudeling i folkeskolen, og alle, der er uddannelsesparate, kan stort set blive optaget i den ungdomsuddannelser, vedkommende ønsker.

I Schweiz opdeles elever efter boglige evner fra 6. klasse. Optagelse på gymnasium kræver en hård teoretisk prøve. Optagelse på erhvervsskole kræver læreplads.

Smidige afvigelser fra grundmodellen

Nogle uddannelser under model 1 og 2 afviger fra grundmodellen. I meget små uddannelser samles skoledagene i ugeblokke.

I andre uddannelser udbydes skoledelen kun i områder, hvor der er en stor koncentration af potentielle praktikvirksomheder, fx mejerist- og urmageruddannelsen.

Det er som regel organisationer på det pågældende beskæftigelsesområde, som beslutter, hvilke justeringer af det gængse format, der er hensigtsmæssige og økonomisk brugbare.

Schweizerkuren: Ingen afslutning uden adgang til anden uddannelse

Systemet er kendetegnet ved, at alle uddannelser slutter med en afgangsprøve (afgangseksamen), og at denne giver adgang til videre uddannelse.

De schweiziske erhvervsskoler ser ud til at have stoppet frafaldet fra erhvervsuddannelserne. Måske fordi de rummer hele spektret: Alle kan starte som mekanikere eller salgsassistenten og ende som læger. Her er ingen blindgyder, men en klar og vidtforgrenet karrierevej – hvad enten du vælger »kongevejen«, hvor håndværket kombineres med en studentereksamen, der giver mulighed for at læse direkte videre på universitetet,

eller en kort toårig uddannelse for dem, »der kan regne og skrive lidt, men er bedst til det praktiske

Den 2-årige Berufsattest (model 1) giver således adgang til den gængse 3- eller 4-årige erhvervsuddannelse (model 2) med 1 års merit for Berufsattest.

De 3- eller 4-årige eud med uddannelsesbevis giver adgang til KVV, Berufsmaturität (erhvervsakademineau), som giver adgang til professionshøjskolerne og så fremdeles.

Uddannelserne er således med til at sikre kvalificeret arbejdskraft til de mange industrivirksomheder, som står for en stor del af landets eksport, ungdomsarbejdsløsheden holdes nede på det laveste niveau i Europa og unge, som først har taget en erhvervsuddannelse er mere eftertragtede og bedre betalte end deres venner, som er gået gymnasievejen.

Den schweiziske løsning ligger i ikke at akademisere alle uddannelser.

Høj prestige

Undersøgelser har vist, at erhvervsuddannelserne har høj status i Schweiz. De betragtes ikke i den offentlige debat eller i uddannelsessystemet som mindre attraktive end fx gymnasierne.

Elevløbninger

I det første år i den 2-årige attestuddannelse får eleverne ikke løn. I det andet år og i hele model 2 samt i model 3 har eleverne en ansættelseskontrakt med praktikvirksomheden, hvori løn- og ansættelsesforholdene er reguleret.

Styringsstruktur

I indledningen til den gældende lov om erhvervsuddannelserne i Schweiz er det fastsat, at erhvervsuddannelserne er en fælles opgave for stat (Bund), kantoner og arbejdslivets organisationer (Organisationen der Arbeitswelt).

Uddannelsessystemet bygger på en fælles forpligtelse for erhvervsuddannelsen blandt alle aktørerne, dvs. de nationale og kantonale myndigheder, arbejdslivets organisationer, erhvervsskoler og virksomheder.

Det er ikke kun i lovgivningen, men også i meget høj grad i den daglige praksis, at dette fælles ansvar demonstreres gennem de forskellige aktørers bidrag og tilgang til opgaverne, f. eks. med hensyn til tilvejebringelse af praktikpladser.

Den formelle arbejdsdeling er i hovedtræk således:

1. Det nationale niveau

Der findes ikke noget særskilt ministerium for uddannelse. Det hænger sammen med, at der i alt kun findes syv ministerier. Den nationale myndighed for erhvervsuddannelser er BBT – Bundesamt für Bildung und Technologie.

På nationalt niveau har BBT først og fremmest strategisk styring og udvikling som ansvarsområde. Herunder overordnet kvalitetssikring og videreudvikling samt udformning af bekendtgørelser for de enkelte uddannelser.

EHB – Den nationale professionshøjskole for erhvervsuddannelser – er ansvarlig for uddannelsen af lærerne på erhvervsskolerne og for forskning, undersøgelser og evaluering typisk i forbindelse med nye bekendtgørelser for uddannelser, men også for makroøkonomiske undersøgelser om demografi, uddannelsesøkonomi mm.

På Universität Zürichs institut for erhvervsuddannelse gennemføres der ligeledes uddannelse af eud-lærere, og der drives forskning om erhvervsuddannelse.

2. Kantonale myndigheder

Helt grundlæggende er uddannelse – også erhvervsuddannelse – et kantonalt anliggende. Hver kanton har en erhvervsuddannelsesmyndighed, som er ansvarlig for omsætning af loven til konkret uddannelse og for kvalitetssikring.

Erhvervsskolerne er kantonale. Kantonerne finansierer ca. 75 pct. af den offentlige andel af udgifterne til erhvervsuddannelserne.

3. Arbejdslivets organisationer

Arbejdslivets organisationer har stor indflydelse på erhvervsuddannelserne i Schweiz.

Mens det i Danmark entydigt er arbejdsmarkedets parter, som via de faglige udvalg med ligeligt repræsenterede arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer, der definerer uddannelsesmålene for de enkelte uddannelser, er det et lidt vagere defineret begreb 'arbejdslivets organisationer', som både omfatter arbejdsmarkedets parter og professionsorganisationer og på nogle områder også NGO'er som Greenpeace og WWF, der har denne opgave, og som ligeledes står for de nationale eksamensprocedurer i de enkelte uddannelser.

Forskellen skyldes ifølge kilden først og fremmest en langt lavere organiseringsgrad i Schweiz end i Danmark, men også de anderledes historiske forudsætninger, hvor samspillet mellem staten og hovedorganisationerne

på arbejdsmarkedet på en række samfundsområder, herunder erhvervsuddannelserne, har haft en særlig rolle i Danmark i sammenligning med de fleste andre lande, herunder Schweiz.

Referencer

- Robuste erhvervsuddannelser, Kubix april 2010
<http://www.kubix.dk/pdf/294-robuste-eud.pdf>
- Bruno Clematide, direktør i konsulentbureauet Kubix,